

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Sžo/36/2013
Identifikačné číslo spisu:	6013200145
Dátum vydania rozhodnutia:	31.10.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Baricová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:6013200145.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky I. bytom v M., proti odporcovi Centru právnej pomoci, Kancelária Nitra, so sídlom v Nitre, Štefánikova trieda 88, o preskúmanie zákonnosti odporcu z 18. januára 2013, č. 2N 4333/12, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. marca 2013, č. k. 23Sp/7/2013-18, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. marca 2013, č. k. 23Sp/7/2013-18 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Rozsudkom z 18. marca 2013, č. k. 23Sp/7/2013-18 Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „krajský súd“) potvrdil napadnuté rozhodnutie, ktorým odporca nepriznal navrhovateľke nárok na poskytovanie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bezplatnej právnej pomoci“). Dôvod nepriznania nároku videl odporca v nesplnení požiadavky, § 6 ods. 1 písm. b/ zákona o bezplatnej právnej pomoci, t. j., že ide o zrejmú bezúspešnosť sporu, pretože navrhovateľka v spore, pre ktorý žiadala o priznanie nároku na právnu pomoc, nevedela označiť dôkazy na preukázanie jej tvrdení.

Krajský súd napadnuté rozhodnutie preskúmal postupom podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a z dôvodu, že navrhovateľka vo svojom odvolaní nekonkretizovala, v čom malo dôjsť zo strany odporcu k porušeniu zákona, ani nenavrhla žiadne dôkazy, ktoré by mohli byť použité v súdnom spore, ho potvrdil (§ 250q ods. 2 OSP).

V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že odvolanie navrhovateľky proti napadnutému rozhodnutiu obsahuje len tri vety, pričom z neho nevyplýva, v akom rozsahu navrhovateľka rozhodnutie odporcu napáda, nie sú v ňom uvedené dôvody, v čom navrhovateľka vidí nezákonnosť rozhodnutia a postupu správneho orgánu a aký má byť konečný návrh.

Ako však vyplýva z ďalšieho odôvodnenia, napriek uvedenému konštatovaniu, že opravný prostriedok navrhovateľky nespĺňa požiadavky § 249 ods. 2 OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP pristúpil k jeho vecnému prejednaniu. Zdôraznil však, že nie je úlohou súdov pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správnych orgánov podľa piatej hlavy OSP nahrádzať žalobcu (navrhovateľa) pri zisťovaní rozsahu porušenia zákona, resp. pri navrhovaní dôkazov.

Poukázal na § 6 ods. 1 a § 8 zákona o bezplatnej právnej a na základe oboznámenia sa s predloženým spisovým materiálom vrátane administratívneho spisu odporcu skonštatoval (zhodne so záverom odporcu), že navrhovateľka vo svojej žiadosti o poskytnutie právnej pomoci v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 23Cb/123/2012 neuviedla žiadne dôkazy na podporu svojej žiadosti, keď nenavrhla žiadne dôkazy na preukázanie svojich tvrdení v konaní na okresnom súde. Krajský súd ešte zopakoval, že ani v samom opravnom prostriedku proti napadnutému rozhodnutiu odporcu neuviedla žiadne konkrétne dôkazy na podporu jej tvrdení.

Preto krajský súd dospel k záveru, že navrhovateľke nemožno poskytnúť právnu pomoc len na základe jej tvrdení, bez schopnosti označiť dôkazy. Neboli teda ani podľa názoru krajského súdu splnené podmienky pre priznanie nároku na právnu pomoc, pričom rozhodnutie odporcu nebolo vydané v rozpore so zákonom.

Neúspešnej navrhovateľke krajský súd náhradu trov konania nepriznal a v súlade s § 2 ods. 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch jej uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za konanie vo výške 35 eur.

V lehote ustanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 250l ods. 2 OSP) podala proti tomuto rozsudku krajského súdu navrhovateľka odvolanie. Žiadala pritom rozsudok krajského súdu zmeniť, a to z dôvodu, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil.

Uviedla, že nemá žiaden majetok a žiaden príjem a je pre ňu problematické dokazovať niečo, čo neexistuje. Dodala, že prípad, v ktorom žiada o poskytnutie právnej pomoci, je právne zložitý, pretože ide o obchodno-právne vzťahy, a ona si advokáta nemôže dovoliť.

Odporca vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu zotrval na tom, že sú dané dôvody nepriznania právnej pomoci. Žiadal preto napadnuté rozhodnutie, a teda aj rozsudok krajského súdu potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky je namieste priznať úspech.

V správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb (§ 244 ods. 1 OSP).

Podľa ustanovení tretej hlavy druhej časti OSP sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov (§ 250l ods. 1 OSP).

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím, či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi, a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúce vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenie správneho

orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 3 OSP).

Z obsahu rozsudku krajského súdu je zrejmé, že krajský súd mal voči opravnému prostriedku navrhovateľky výhrady, čo do náležitostí. Napriek tomu sa nijakým spôsobom nepokúsil o odstránenie vytýkaných nedostatkov postupom podľa § 43 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP. Pokiaľ teda krajský súd skutočne mal za to, že na základe podania navrhovateľky nie je dobre možné v konaní pokračovať, pretože „nekonkretizovala, v čom malo dôjsť zo strany odporcu k porušeniu zákona, ani nenavrhol žiadne dôkazy“, resp. pretože „z tohto podania - odvolania nevyplýva, že v akom rozsahu navrhovateľka napáda rozhodnutie a postup odporcu, nie sú uvedené dôvody, v čom navrhovateľka vidí nezákonnosť rozhodnutia a postupu správneho orgánu a aký má byť konečný návrh,“ bolo jeho povinnosťou pred tým, než pristúpil k vecnému prejednávaniu opravného prostriedku, navrhovateľku vyzvať, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnila alebo opravila v ním ustanovenej lehote.

Keďže krajský súd takto nepostupoval a, ako vyplýva z odôvodnenia jeho rozsudku, konal a o veci rozhodol na základe podania, ktoré nespĺňalo základné náležitosti opravného prostriedku podľa § 249 ods. 2 OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP.

Konanie o opravných prostriedkoch je takým konaním v správnom súdnictve, pre ktoré zákon nevyžaduje povinné zastúpenie advokátom (§ 250l ods. 2 in fine OSP). Neznamená to však, že by išlo povahou o veci po právnej stránke jednoduchšie. Naopak, svojím spôsobom sa predpokladá taká citlivosť vecí prejednávaných a rozhodovaných v správnom konaní, že zákonodarca mal za to, že je vhodnejšie, aby zákonnosť rozhodnutí preskúmaval súd ešte pred tým, ako po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov (odvolanie, rozklad) nadobudnú právoplatnosť. Upustenie od požiadavky povinného zastúpenia advokátom by malo viesť súd k tomu, aby netrval na presnosti použitej terminológii v podaniach navrhovateľa, tieto posudzoval pozorne na základe ich obsahu (§ 41 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) a z neho vyvodzoval aj náležitosti podania.

Krajský súd vo svojom rozsudku správne poukázal na to, že nie je úlohou súdov v správnom súdnictve nahrádzať navrhovateľa v jeho povinnosti tvrdenia nezákonnosti rozhodnutia a postupu, jej rozsahu, resp. označení dôkazov. Je však povinnosťou súdu v každom konaní poskytovať pri plnení svojich úloh účastníkom v občianskom súdnom konaní poučenia o ich procesných právach a povinnostiach, pokiaľ účastník nie je zastúpený advokátom (§ 5 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP). Odstraňovanie väd podaní je dôležitou súčasťou tejto povinnosti súdu. Krajský súd ju však v tunajšom konaní zanedbal, navrhovateľke nedostatky jej opravného prostriedku len vytkol a v konaní ďalej pokračoval a rozhodol. Vytýkané nedostatky neodstránil ani na pojednávaní konanom 28. marca 2013, kedy zo zápisnice jednoznačne vyplýva, že súd neurobil v tomto smere žiaden dopyt voči navrhovateľke.

Najvyšší súd má za to, že takýto postup krajského súdu je neprijateľný do takej miery, že zakladá vadu rozhodnutia podľa § 221 ods. 1 písm. f/ OSP, t. j., že účastníkovi konania sa takýmto postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Z opravného prostriedku navrhovateľky je prinajmenšom zrejmé, že sa domáha preskúmania zákonnosti napadnutého rozhodnutia, ktoré špecifikovala orgánom, ktorý ho vydal, dátumom vydania, číslom, pod ktorým bolo vydané, ako aj spôsobom rozhodnutia o jej veci. Následne uviedla dve tvrdenia vo vzťahu k podmienkam priznania nároku na právnu pomoc, a to, k jej pomerom, a k záveru odporcu o tom, že nemožno vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu, v ktorom žiadala o ustanovenie priznania právnej pomoci. Ako už bolo uvedené, pokiaľ to krajský súd nepovažoval za dostatočné pre riadne posúdenie jej veci, mal postupovať podľa § 43 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP.

Následne totiž nie je z odôvodnenia jeho rozsudku zrejmé, z akých dôvodov napadnuté rozhodnutie potvrdil. Na jednej strane totiž poukazuje na nedostatky opravného prostriedku navrhovateľky, na strane druhej sa zaoberá záverom odporcu o tom, že nemožno vylúčiť zrejmu bezúspešnosť navrhovateľky v

súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 23Cb/123/2012.

V tomto smere považuje najvyšší súd za potrebné poukázať na § 6 ods. 1 písm. b/ zákona o bezplatnej právnej pomoci, ktorý formuluje podmienku poskytnutia právnej pomoci ako požiadavku, že „nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu“. Pokiaľ odporca dospel k záveru, že „nemožno vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu“, tento záver nemožno subsumovať pod citované zákonné ustanovenie. Zrejma bezúspešnosť sporu, resp. spor zrejme bezúspešný, buď je, alebo nie je, inak o nej nemožno hovoriť ako o „zrejmnej“.

Ustanovenie § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci upriamuje pozornosť centra právnej pomoci pri skúmaní danosti zrejmej bezúspešnosti sporu prihliadať najmä na to, či právo nezaniklo uplynutím času, či sa právo nepremĺčalo, a či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.

V prejednávanej veci je podstatou sporu existencia zrejmej bezúspešnosti vyplývajúca z neschopnosti navrhovateľky označiť dôkazy na preukázanie jej tvrdení, ku ktorému záveru dospel aj krajský súd. Najvyšší súd považuje v tomto smere za potrebné upozorniť na skutočnosť, že zákon o bezplatnej právnej pomoci hovorí o dôkazoch na preukázanie tvrdení žiadateľa, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.

Navrhovateľka v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra, sp. zn. 23Cb/123/2012, vystupuje v postavení žalovanej, a teda nenesie primárnu povinnosť tvrdenia skutkového stavu a následne dôkaznú povinnosť, ktorá spočíva v prvom rade na žalobcovi. Ako vyplýva z priloženého administratívneho spisu - kópií podaní navrhovateľky v konaní na Okresnom súde Nitra, sp. zn. 23Cb/123/2012, žiadne z jej tvrdení, na ktorých stavia svoju obranu, nemožno hodnotiť ako skutkové. Jej procesná obrana je postavená na idey, že žalovaná suma je plnením, ktoré je v rozpore s poctivým obchodným stykom (nie napr. na tvrdení, že žalovanú sumu zaplatila). Táto skutočnosť, ako aj podporné tvrdenia, je tvrdením právnym, a teda sa k nej nemôžu viazať dôkazy dôležité na zistenie skutkového stavu. Preto záver krajského súdu, a predtým odporcu, že navrhovateľka neoznačila žiadne dôkazy, ktorými by vedela preukázať svoje tvrdenia nemožno subsumovať pod inštrukciu § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci - či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.

Keďže inštrukcia obsiahnutá v § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci je demonštratívnej povahy, čo indikuje použitie častice „najmä“, môže zrejma bezúspešnosť sporu žiadateľa o právnu pomoc spočívať aj v iných než v ňom uvedených skutočnostiach. V prípade, kedy je vo veci sporný nie skutkový stav veci, ale jeho právne hodnotenie však musí centrum právnej pomoci postupovať pri vyhodnocovaní splnenia podmienok pre poskytnutie právnej pomoci žiadateľovi s náležitou opatrnosťou v tom smere, aby nedošlo z jeho strany k tzv. prejudikovaniu sporu a k robeniu právnych hodnotení a záverov, ktoré prináležia výlučne súdu v konaní, pre ktoré je právna pomoc žiadaná.

Vzhľadom na uvedené zistenia a závery najvyšší súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie (§ 250ja ods. 3 veta druhá OSP a § 221 ods. 1 písm. f/ a ods. 2 OSP). V novom konaní krajský súd v prvom rade jednoznačne ustáli, či na základe opravného prostriedku navrhovateľky možno pokračovať v konaní, alebo je namieste postup podľa § 43 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP. Následne na základe spôsobilého opravného prostriedku vec prejedná a rozhodne, pričom je viazaný právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 250ja ods. 4 OSP). Súčasne rozhodne o trovách konania vrátane konania o odvolaní navrhovateľky a o súdnom poplatku (§ 224 ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP).

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok n i e j e prípustný.